

Alle orchideeën van Nederland wettelijk beschermd

C.A.J. KREUTZ

Summary

Since 1973 in the Netherlands eight species of Orchids have been legally protected. This number was so low, as a.o. the legislator would only protect attractive species, which were often collected. By amending of the Dutch law, since the 28th of June, 1995, all orchid species are protected.

Zusammenfassung

Im Jahre 1973 wurden in den Niederlanden acht Orchideenarten gesetzlich geschützt. Die Zahl war so niedrig, weil man u.a. nur attraktive Pflanzen, die häufig gesammelt wurden, schützen wollte. Durch eine Gesetzesänderung sind nun vom 28. Juni 1995 an endlich alle Orchideenarten in den Niederlanden geschützt.

Inleiding

In Nederland werden in 1973 acht orchideeënsoorten wettelijk beschermd. Dit aantal lag zo laag omdat het alleen de 'aantrekkelijke' soorten betrof die dikwijls werden verzameld. Sinds 28 juni 1995 worden alle orchideeënsoorten in Nederland beschermd.

1973

In 1973 werden in het 'Besluit beschermde inheemse plantensoorten' (Besluit van 6 augustus 1973, Staatsblad 487, ter uitvoering van artikel 22, eerste lid, aanhef en onder a, van de Natuurbeschermingswet) 35 soorten planten als beschermde plantensoort in de zin van de

Natuurbeschermingswet voor geheel Nederland aangewezen.

In 1973 werden de volgende orchideeën, inclusief ondersoorten en variëteiten, tot beschermde plantensoort verklaard:

10. <i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	Moeraswespenorchis
14. <i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	Grote muggenorchis
20. <i>Orchis</i> (<i>Dactylorhiza</i>) <i>incarnata</i> L.	Vleeskleurige orchis
21. <i>Orchis</i> (<i>Dactylorhiza</i>) <i>maculata</i> L.	Gevlekte orchis
22. <i>Orchis</i> (<i>Dactylorhiza</i>) <i>majalis</i> Rich.	Breedbladige orchis
23. <i>Orchis morio</i> L.	Harlekijn
24. <i>Orchis</i> (<i>Dactylorhiza</i>) <i>praeternissa</i> Druce	Rietorchis
30. <i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	Welriekende nachtorchis

Voor alle 35 soorten planten had dit tot gevolg, dat noch de plant noch een deel daarvan mag worden uitgestoken, geplukt of afgesneden en dat het onder zich hebben of te koop aanbieden van zo'n uitgestoken, geplukte of afgesneden plant of een deel daarvan verboden is, tenzij voor het verrichten van één of meer van die handelingen ontheffing is verleend, dan wel de planten zijn gekweekt in tuinen of kwekerijen. Het was natuurlijk opvallend, dat er niet meer plantensoorten beschermd werden, want deze 53 soorten vormen slechts ongeveer 4% van alle in Nederland voorkomende hogere plantensoorten, terwijl in 1973 54% op het punt stond te verdwijnen of in de nabije toekomst nog maar uitsluitend zou worden aangetroffen in natuurreservaten en in een aantal vergeten hoekjes van ons land (CRM, 1979). Volgens de Nota van Toelichting, die destijds door Vonhoff

(Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk) aan het Besluit werd toegevoegd, was het om praktische redenen wenselijk om vooralsnog de lijst met beschermde plantensoorten zo beperkt mogelijk te houden. Daarbij werden zeldzame plantensoorten, die weinig opvallend zijn, niet beschermd verklaard. Evenmin werden soorten aangewezen waarvan het voortbestaan uitsluitend in gevaar was door aantastingen van het milieu waarin zij leven. Voor het behoud van dergelijke soorten zijn namelijk andere maatregelen nodig. Ook werd een uitzondering gemaakt voor zeldzame soorten die moeilijk te determineren zijn.

1991

In 1991 werd het 'Besluit beschermde inheemse plantensoorten' (Stb. 1973, 487) gewijzigd. Het betrof het Besluit van 23 mei 1991, houdende wijziging van het Besluit beschermde inheemse plantensoorten (Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden Jaargang 1991, 329).

Verscheidene nieuwe plantensoorten werden toegevoegd en de wetenschappelijke en Nederlandse namen werden aangepast. Voor de orchideeën betrof het de volgende soorten:

14. <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	Vleeskleurige orchis
15. <i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	Gevlekte orchis
16. <i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.)	
Hunt & Summerh. subsp. <i>majalis</i>	Brede orchis
17. <i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.) subsp.	
<i>praetermissa</i> (Druce) D.M. Moore	
& Soó	Rietorchis

1995

In 1995 is het 'Besluit beschermde inheemse plantensoorten' (Stb. 1973, 487) nogmaals gewijzigd (Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden Jaargang 1995, 351). Het betreft het Besluit van 27 juni 1995, houdende uitvoering van artikel 22, eerste lid, aanhef en onderdeel a, van de Natuurbeschermingswet (wijziging Besluit beschermde inheemse plantensoorten).

De wijziging bestaat uit drie onderdelen, namelijk:

- De nummering van de plantensoorten vervalt.
- Alle eerder opgenomen orchideeënsoorten vervallen, te weten:

<i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soó	Vleeskleurige orchis
<i>Dactylorhiza maculata</i> (L.) Soó	Gevlekte orchis
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.)	
Hunt & Summerh. subsp.	
<i>majalis</i>	Brede orchis
<i>Dactylorhiza majalis</i> (Rchb.)	
subsp. <i>praetermissa</i> (Druce)	
D.M. Moore & Soó	Rietorchis
<i>Epipactis palustris</i> (L.) Crantz	Moeraswespenorchis
<i>Gymnadenia conopsea</i> (L.) R. Br.	Grote muggeorchis
<i>Orchis morio</i> L.	Harlekijn
<i>Platanthera bifolia</i> (L.) Rich.	Welriekende nachtorchis

- Alle orchideeënsoorten - Orchidaceae spp. worden als beschermde plantensoort in de zin van de Natuurbeschermingswet voor geheel Nederland aangewezen.

Dit betekent dat met ingang van 28 juni 1995 alle soorten orchideeën, inclusief ondersoorten en variëteiten, beschermd zijn. [Opm. red.: Ook zich eventueel in de toekomst nieuw in Nederland vestigende soorten zijn dankzij de gekozen formulering automatisch beschermd]

In de Nota van Toelichting wordt als argument aangegeven dat Nederland op grond van de Overeenkomst inzake de internationale handel in bedreigde in het wild levende dier- en plantensoorten (CITES), waarbij alle orchideeën als beschermde plantensoort zijn aangewezen, verplicht geacht wordt om naast de acht reeds beschermde soorten ook "de overige 28 inheemse orchideeënsoorten" als beschermde plantensoort aan te wijzen, aangezien er anders problemen zouden kunnen ontstaan met de in- en uitvoer van orchideeën.

Het aantal van 36 op dit moment in Nederland voorkomende soorten en de daarmee corresponderende namen blijken gebaseerd op de poster

'Orchideeën van Nederland' (mond. meded. J. W. Snee; Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Natuurbeheer, 1995), hoewel over de naamgeving van drie soorten (*Dactylorhiza fuchsii*, *Dactylorhiza pardalina* en *Dactylorhiza sphagnicola*) geen eensgezindheid onder de Nederlandse botanici bestaat.

Met de 36 soorten waarvan thans sprake is, worden bedoeld:

Aceras anthropophorum (L.) Aiton f.
Anacamptis pyramidalis (L.) Rich.
Cephalanthera damasonium (Miller) Druce
Cephalanthera longifolia (L.) Fritsch
Cephalanthera rubra (L.) Rich.
Coeloglossum viride (L.) Hartm.
Dactylorhiza fuchsii (Druce) Soó
Dactylorhiza incarnata (L.) Soó
Dactylorhiza maculata (L.) Soó
Dactylorhiza majalis (Rchb.) Hunt & Summerh.
Dactylorhiza pardalina (Pugsley) Aver.
Dactylorhiza praetermissa (Druce) Soó
Dactylorhiza sphagnicola (Höppner) Soó
Epipactis atrorubens (Hoffm.) Besser
Epipactis helleborine (L.) Crantz
Epipactis muelleri Godf.
Epipactis palustris (L.) Crantz
Goodyera repens (L.) R. Br.
Gymnadenia conopsea (L.) R. Br.
Hammarbya paludosa (L.) Kuntze
Herminium monorchis (L.) R. Br.
Himantoglossum hircinum (L.) Spreng.
Liparis loeselii (L.) Rich.
Listera cordata (L.) R. Br.
Listera ovata (L.) R. Br.
Neottia nidus-avis (L.) Rich.
Ophrys apifera Hudson
Ophrys insectifera L.
Orchis mascula L.
Orchis militaris L.
Orchis morio L.
Orchis purpurea Huds.
Orchis simia Lamk.
Platanthera bifolia (L.) Rich.
Platanthera chlorantha (Custer) Rchb.
Spiranthes spiralis (L.) Chevall.

Literatuur

- EWIJK, VAN T., 1995. Beschermde planten en dieren in Nederland - De Natuurbeschermingswet. Bilthoven.
 KREUTZ, C. A. J., 1993. Poster 'De Orchideeën van Nederland'. Stichting Europese Orchideeën van de KNNV.
 MINISTERIE VAN CULTUUR, RECREATIE EN MAATSCHAPPELIJK WERK, 1979. Beschermde planten en dieren. Deventer.

Poppenorchis
 Hondskruid
 Bleek bosvogeltje
 Wit bosvogeltje
 Rood bosvogeltje
 Groene nachtorchis
 Bosorchis
 Vleeskleurige orchis
 Gevlekte orchis
 Brede orchis
 Gevlekte rietorchis
 Rietorchis
 Veenorchis
 Bruinrode wespenorchis
 Brede wespenorchis
 Geelgroene wespenorchis
 Moeraswespenorchis
 Dennenorchis
 Grote muggenorchis
 Veenmosorchis
 Honingorchis
 Bokkenorchis
 Groenknolorchis
 Kleine keverorchis
 Grote keverorchis
 Vogelnestje
 Bijenorchis
 Vliegenorchis
 Mannetjesorchis
 Soldaatje
 Harlekijn
 Purperorchis
 Aapjesorchis
 Welriekende nachtorchis
 Bergnachtorchis
 Herfstschroeforchis

C.A.J. KREUTZ
 Oude Landgraaf 35a
 6373 BE Landgraaf